

האומר פרק שלישי קדושין סט

עין משפט
נר מצוה

ק"א א מ"י פ"ו מהל'
ענינים הלכה ה'
טו"ש י"ד סימן כ"ט
טע"ף ט"ז
ק"ד ב מ"י פ"ו מהל'
אסוריו ב"ה ב"ג
מ"ט לא"ן ק"ז טו"ש
א"ש ט"ע סימן ד טע"ף כ' כ'
ק"מ ג מ"י פ"ו מהל'
ענינים הלכה ה'
טו"ש פ"ג סימן
מ טו"ש י"ד סימן
מ טע"ף י"ד

אלא חי אחרת דיעבד מאי נינהו - פי' הקונטרס מאי האי דקאמר
ליה איסורא לא הוה מנסכיב ליה עלה למיעבד וה"ה נמי כש"ל
זיל נטב ואזידוב בעבד עברי דהוה מזלי לאקשווי ומי שרי להשילוי עלה
לנטב ולעשות איסורא אלא גמרא פריך שפיר ע"י"ל דלי הוה מקשה
ליה הכי הוה ליה לשטויי דאמר ליה
זיל ומכר עלמך וכו' אליעזר דאמר
(לעיל דף י"ד) אחר זה וחמד זה רבו
מוכר לו שפחה כנענית :

האומר (א) לשפחתו דרי את בת חורין וילך
עבד-הולד כמותה דברי ר' יוסי הגלילי, וחכ"א
דבריו קיימים, משום שנאמר **האשה וילדיה**
תהיה לאדוניה מאי תלמודא אמר רבא, אוריב
יוסי הגלילי: **כתנאי** ר' מרפא אומר *יכולין
ממורין ליטורי כ"צ, **ממור** שגשא שפחה (ה) (הולד) עבד, שיחררו נמצא הבן בן
הורין ***רבי אליעזר** אומר דרי זה עבד ממור: **גמ'** איבעיא להו רבי מרפא
לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר **בא שפחה** לרבי מרפא **מיהרת את**
הזכרה ולא סיורת את המינות ואי אמרת לכתחילה קאמר ממורת נמי
תינסב לעבדא עבד או לו דיים **הא שפחה** דאושפויכניה דרבי שמלאי ממור
הוה, ואמר ליה אי אפקי כמור, מטרתיניהו לבנר, אי אמרת בשלמא לכתחילה
שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניהו: **דמנסב ליה עצה** [א] ואמר ליה זיל גנוב
ואזידוב בעבד עברי, ובשני דר' שמלאי עבד עברי מי הוה והואמר מר *איין
עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג? אלא לאו שמע מינה רבי מרפא
לכתחילה קאמר *שמע מינה, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' מרפא:
רבי אליעזר אומר דרי זה עבד ממור: אמר ר' אליעזר מאי מעמיה דרבי אליעזר?
דאמר קרא **לוי הולך** אחר פסולו, ובגין ההוא **בישראל** שגשא **ממורת**, סלקא
דעתך אמינא *למשפחותם לבית אבותם בתים **לוי** אפקיה, **ובב' אליעזר**
לאו אע"ג דכתב למשפחותם לבית אבותם **אתא לוי** אפקיה, **הבא נמי אף ע"ג**
דכתב **האשה וילדיה תהיה לאדוניה** אתא **לוי** אפקיה, ובגין כל ולד במעי
שפחה כנענית-כולד במעי בהמה דמי:

הדרן עלך האומר

ק"מ ד מ"י פ"ו מהל'
אסוריו ב"ה ב"ג
ד ט"ט לא"ן ק"ז טו"ש
א"ש ט"ע סימן ד טע"ף כ' כ'
ק"ו ה מ"י פ"ו מהל'
טע"ף ט"ז
טע"ף י"ז
א ו מ"י ט"ע מהל'
אסוריו ב"ה ב"ג טו
טו"ש א"ש ט"ע סימן ח
טע"ף ט"ז
ב ו מ"י ט"ע מהל' טו
טו"ש ט"ט סימן כג:
ג ו מ"י ט"ע מהל' טו
ה"ל ג:
ד ו מ"י ט"ט מהל' טו
ה ו מ"י ט"ט מהל' טו
טו"ש א"ש ט"ע סימן ד
טע"ף ט"ז

תוס' ר"י הוקן
אין לו חיים, לעולם
לכתחלה מתר ואס"ה
מסורת אין לה תקנה
שאם תנשא לעבד אין
הבן מתייתם אצלו אלא
אצלה ונמצא שהיא
ממור: אם קפמתיך אם
הברית קודם שנשאת
אשה הייתי שייך
עצה שבניה יהיו כשנים:
לכתחלה ממור בשפחה
מתר היינו שפחה
בשיא לישא שפחה
וישחרר הבנים: א"א:
מ"ט דרבי מרפא
דיעבד אבל לכתחלה
אבד ודאי רבי שמלאי
לא משיא עצמו ונענב
ועבד עברי בשפחה ולא
ב"ד מתר בשפחה ולא
מוכר עצמו ולהכי נקט
זיל גנוב וה"ה דרבי
לאקשווי מי שרי
לאינסובי עצה למנב
אלא דהוה מרפא ליה
דס"ל כר' אליעזר דאמר
אפי' מוכר עצמו רבו
מוכר לו שפחה כנענית:
והאמר מר בפסחה
ערכין אין דין עבד עברי
נוהג (אלא בזמן שהיובל
נוהג) דקרינן ביה ער
שנת היובל יעבד עמך,
הלכה כר' מרפא דמסור
נשא שפחה אשילו
לכתחלה דאפי' איסורא
דרבנן ליכא שלא גזרו
על השפחה למסור בפני
חוקת בניו:
עשרה יוחסין עלו
כשעלו לגולה:
הללי, כהנים שגלו מן
המדינות לכונעני-הודו,
גדלה

הדרן עלך האומר

*עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראלי הללי גירי וחרורי ממזירי נתני
שחוקי ואסופי. **כ"הני** לויי וישראלי מותרין לבא זה בזה, **לויי** ישראלי
חללי גירי וחרורי מותרין לבא זה בזה, **גירי וחרורי** *ממזירי ונתני שחוקי
ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה, ואלו הם **שחוקי** - כל שהוא מכיר את
אבו ואינו מכיר את אביו, **אסופי** - כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא
את אביו ולא אמו, **אבא שאול** היה קורא לשחוקי 'בדוקי': **גמ'** עשרה
יוחסין עלו מבבל: מאי איריא דתני עלו מבבל ניתני הלכו לארץ ישראל?
מילתא אנב אורויה קמ"ל *כדתניא **וקמ"ל ועלית אל הבקום אשר יבחר**
ה' אלוין **מלמד שבת המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל גבוה**
מכל הארצות, בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל היינו דכתבי
דברי

עלמנו ולהכי נקט זיל גנוב והוא הדין נמי שרי לאנסובי עלה למינבד אלא מקשיא אחרת סלקיה דלי הוה מקשי ליה הא הוה
מזי ליה לשטויי אלא דאמר ליה מוכר עלמך עברי וכרבי אליעזר דאמר צפרק קמא (לעיל דף י"ז) זה רבו מוכר לו שפחה כנענית:
והאמר מר - במסכת ערכין: **אלא בזמן שהיובל נוהג** - דמזי למקרי ביה עד שנת היובל יעבד עמך (ג): **לא יבא לו** - דור אחריו הוא
מושך דהכי משמע דור עשירי לא יבא אפילו אין לו זר ממזרות אלא מאותו: **כולד במעי בהמה דמי** - שאין מתייתם אחר אביו כלל:

הדרן עלך האומר

עשרה יוחסין עלו מבבל - כשעלו בני הגולה ובגמרא מפרש לה דלמשמעין שמשפחות שבבבל מיוחסות הן שהפריש עזרא כל הפסולין משם
ואליהם עמו: **חללין** - כהנים חללין שגלוו מפסולי כהונה: **וחורוי** - משוחררי: **נתני** - גבעונים שגלו בנימי יהושע ואמרינן ביבמות
(דף ע"ח) דוד גזר עליהם: **שחוקי ואסופי** - מפרש להו ואזיל איזויה שחוקי כו': **לויי וישראלי חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה** - דקסבר קהל גרים'
לה חיקרי קהל ולא הוזהרו ממזרים לבא בקהל לויים ישראלים בממזרי, לא, ושחוקי ואסופי-ספק ממזרים הם ומותרים להתערב
בממזרים כדאמר בגמרא (לעיל דף ע"ג), בקהל ודאי הוא לבא בקהל ספק יבא: **ואיטו מכיר את אביו** - וכשקרא פלוני "אבא" אהו משתקפו:
בדוקי - בגמרא מפרש ליה: **גמ'** **מילתא אנב אורויה קמ"ל** - על פי דרכו שהיה הולך ומדבר דבריו ליוחסין שמשמעו ולמדנו דבר
חדש בלישנה דנקט ולמדנו עוד ממנו דא"י גבוה מבבל: **בשלמא בית המקדש גבוה** - דמשמע מיה, דהא בחרך ישראל משמע קרא:
דברי

משהוחרים: גרתי, גבעונים שגלו בימי יהושע ואמרי' ביבמות דרוד נור עליהם: לבא, כהני לויי וישראלי מותרים לשאת זה את זה: אבל הללה היא בלאו לבחן גיורת ומשחררת ספק ונתת נינהו: גרי, קסבר לא אפקר קהל:
הגרות מדר"ב רנשבורג א] גמ' וא"ל זיל גנוב ואזידוב בעבד עברי: מה שמקשים הטעם מותרת מלא דלם גנוב יבא והכא ע"כ לא היה נשוי דלם כן מאי קאמר רבי שמלאי חי איתקומו גלם לר' מרקי טעמא
ופס"י קוש"א זו הוה על ספר דברי דוד לנביא ספרת משפטים וככיהו מזה דמה שאמר הפסוק גנופ יבא היינו שאין האדון יכול לכופו אבל אם הוא רוצה מותר בשפחה וכמ"ס גמ' פ"ג מהל'
ענינים הלכה ה' ד' כ"ס הרע"ב"א טו"ש י"ד ודוק:

האומר לשפחתו - מעוברת: פרי את בת חורין - בנט שחרור זה
וולד עבד: **וגדב גבוס** - משוחרר כדיליף בסופא שנאמר "האשה
וילדיה תהיה לאדוניה" בזמן שהאשה לאדוניה הולד שחלד לאדוניה
אין האשה לאדוניה אין הולד לאדוניה: **מאי תלמודא** - היכא שמעינן
מהאי קרא דבריו קיימין: **אמר רבא**
אדרבי יוסי בגלילי - האי קרא אדרבי
יוסי קלי ולדה כמותה משום שא"י כו':

כתנאי יכולין ממורין ליטורי
מסולו זרעם שלא יבו כהנים ממזרים:
כנה עבד - ואין ממזר הוא ולדה
כמותה: **בן חורין** - ומותר בישראלית:
פרי זה עבד ממור - בגמרא יליף
לה טעמא: **גמ'** **לפסולא קאמר**
מוכר נשא שפחה דקסבר דכי כתיב
לא יבא יישה קדש, בישראל בשר כתיב
ולא בממזר: **או דיעבד קאמר** -
ממזר שגשא שפחה אבל לכתחילה לא
ישא דהא ישראל הוא וקרינא ביה
לא יבא יישה קדש (גרים כג) דמקרימין
לא יבא גברא וגו' דשפחה דלי היא
ככהמה וביאותיה הפקר וקדישות:
שפחה את הוכרים - שילכו לתקום
שארן מוכרין ויחמד עבד א"י ונשא
שפחה ואין מותר ביה: **ואם פסולות**
לא עיפרת - אין דרך אשה לגלות
ממקומה ולבקש תחבולות לישא
בסתר מואמר שיש מוחין בזה הלמח
ר' מרפא דיעבד קאמר, דאי לכתחילה
כיון דאין מוחין בזה ממורת נמי
תנסב לעבד: **עבד כנעני** אין לו
חיים - איטו מתייתם אחר אביו דכתיב
(גראש"ס כג) **עם הקונז"ע** - עם הדומה
לממזר כבהמה שאין הולד כרוך אחרי
האב הילכך אי מנסבא לעבדא לא
מהני מירי: **אי אפקמתיך אטהרפתיך**
לנכר - אם הייתי ממך קודם שנשאת
אשה הייתי משויך עלה לטהר בכרך:
שפיר - שהיה אומר לו ליקח שפחה:
מאי ניבוי - מאי הוה אמר ליה, איסורא
לא היה מנסכיב עלה למיעבד, ומשני
דמיניסב לו עלה ואמר ליה זיל גנוב
ומיזדבן לעבד עברי ותהיה שפחה
מוחרת לך דמכרוהו בית דין רבו
מוכר לו שפחה כנענית ולא מוכר

הגהות הב"ה
(ה) במשנה שפחה כנענית
כנה עבד: (ב) רש"י
ד"ה אלא וכו' עמך
קס"ד וחכ"א מ"ה לו. לא
יבא לו:
זכמים ע"ד: **מסדרין** מ.
דקרי' ח.
כ' **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה
ד' **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה
ז' **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה
א"ה **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה

הגהות הב"ה
(ה) במשנה שפחה כנענית
כנה עבד: (ב) רש"י
ד"ה אלא וכו' עמך
קס"ד וחכ"א מ"ה לו. לא
יבא לו:
זכמים ע"ד: **מסדרין** מ.
דקרי' ח.
כ' **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה
ד' **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה
ז' **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה
א"ה **דלמי** מ"ק ז"ל וכו' א"ה